

Bildande av naturreservatet Filiberg i Mora kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § i miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Naturreservatets slutliga gränser utmärks i fält.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se *föreskrifter*).

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd till miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Filiberg
Kommun	Mora
Län	Dalarna
NVR id	2046854
Natura 2000-beteckning	Ingår ej
Lägesbeskrivning	Naturreservatet ligger ca 2,5 mil VNV om Mora eller 8 km SV om Oxberg i Mora socken
Naturgeografisk region	32b, norra Norrlands barrskogsområden och bergkullslätter
Huvudsaklig karaktär	Naturskog och myr
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län
Fastigheter	Två samfälligheter: Kråkberg S:45, Oxberg S:37
Rättigheter	
Lantmäteriärende	Inmätning ännu inte utförd
Areal	Total areal: 571,6 ha Landareal: 554,3 ha Produktiv skogsmark: 471,2 ha

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets brandpräglade naturskogar och andra ingående naturmiljöer samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose behovet av stora, opåverkade områden för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses genom:

- Att skogsmark, myr, sjöar och vattendrag med dess flora och fauna utvecklas fritt.
- De delar av skogsmarken som är särskilt präglade av brand sköts genom naturvårdsbränning i lämpliga intervall.
- Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Skäl för beslut

Stora delar av Filiberg består av en äldre brandpräglad tallskog med inslag av barrblandskog och lövträd, samt våtmarker av olika slag. Skogen har formats av upprepade skogsbränder, och spåren efter dessa finns att finna över allt i skogsmarken. Tallskogen ger ett ljust intryck med träd i olika generationer, där skogsbrandens betydelse för skogens karaktär tydligt framgår. Delar av skogen ligger i fuktigare områden i anslutning till våtmarker, där finns mycket död ved och naturvårdsintressanta arter. Våtmarkerna är föga påverkade av människan och bidrar till intrycket av orördhet i området.

Filiberg är variationsrikt både vad gäller trädens trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Det finns ställvis mycket död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Sammantaget ger detta goda förutsättningar för stor artrikedom bland både växter och djur.

I området finns skyddsvärda arter såsom björn, mård, slaguggla, lavskrika, vedsäckmossa och vedsvampen gräddporing

För att områdets naturvärden ska bevaras måste det undantas från skogsbruk. Området är också i behov av skötsel genom naturvårdsbränning för att det ska kunna behålla och utveckla skogens brandpräglade kvalitéer, vilka utgör själva kärnan i områdets naturvärden.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten,

2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle, med följande undantag:
 - Befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas.
3. gödsla, återföra aska i gödningssyfte eller använda bekämpningsmedel,
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning,
 - Vid jaktpass får enklare konstruktion av naturmaterial uppföras.
5. plantera in, så eller sätta ut växter, djur, eller andra organismer,
6. framföra motordrivet fordon i terrängen, vilket gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - Transportera ut fälld älg, björn, hjort eller vildsvin med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation.
 - För tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen.
7. bedriva jakt med fälla, med följande undantag:
 - Jakt med fällor för att fånga mink.
8. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser, med följande undantag:
 - Att sätta upp saltsten.
 - Att lämna den urtagna räntan från älg, rådjur och andra jaktbara arter.
9. upplåta korttidsjakt inom naturreservatet.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

10. sprida kalk.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder, anordningar och andra anläggningar för friluftslivets behov,
2. skötsel och restaurering genom naturvårdsbränning inom område som framgår av karta, bilaga 3,
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och naturreservatets syfte.

C Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar, med följande undantag:

- Insamling av löst liggande, mindre, torra grenar och kvistar i syfte att göra upp eld.
- 2. framföra motordrivet fordon i terrängen, vilket gäller både barmark och snötäckt mark,

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

- 3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter),
- 4. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang,

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft vid datum som framgår i länets författningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av de vägar som syns på beslutskartan, bilaga 2.

Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla anläggningarna i dagens utformning, utbredning och funktion.

Förtydliganden av föreskrifter

I *punkt A6* regleras terrängkörning. Angående undantaget från föreskriften som handlar om uttransport av vilt ska begreppet ”skador” inte i tolkas lika strikt som ”märken”. Transportvägar ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador. Terrängkörning får aldrig medföra att hydrologiska förhållanden eller vattenkvalitet förändras.

I *punkt A9* förbjuds korttidsjakt. Med korttidsjakt avses dagkort och andra avtal kortare än ett år. Jaktutövarna ska ha en ingående kunskap om områdets naturvärden/skyddsbehov och vilka hänsyn som behöver tas vad gäller bl.a. jaktens omfattning och utövning. Jaktgäster accepteras endast om de medföljer nyttjanderättsinnehavare – d.v.s. de ska bedriva jakt tillsammans.

I *punkt C3* förbjuds att utan Länsstyrelsen tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Matsvamp och bär får plockas i naturreservatet.

Dispens

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Beskrivning av området

Natur- och friluftsvärden

Filiberg utgör ett större sammanhängande naturskogsområde väster om Gopshus i Mora kommun. Området består dels av en sluttning med skog uppkommen efter skogsbrand för omkring 150 år sedan, dels av sjöar och våtmarker nedanför berget.

Filibergets topp når 543 meter över havet, och på denna nivå är skogen präglad av höjdläget. I sluttningen mot söder är skogen mer växtlig. Tall dominerar generellt, men i svackor och längs bäckdråg finns stråk med högvuxen granskog. Beståndsåldern är omkring 120-140 år men äldre individer finns spridda i skogen.

I och med att skogen är föga påverkad av senare tiders skogsbruk finns ett flertal naturskogsindikatorer bland mossor, lavar och svampar i området. Naturskogsgynnade fåglar som tjäder, lavskrika och slaguggla påträffas.

I och med att hela Filibergets sluttning utgörs av sammanhängande naturskog finns en mycket god potential för friluftsliv i orörd, storslagen natur. Flera intressanta kulturspår stärker detta värde.

Markanvändning

I området är den pågående markanvändningen skogsbruk, jakt och fiske.

Planeringsbakgrund

Filiberg har uppmärksamats i sen tid, varför området inte förekommer i olika planeringssammanhang, t.ex. Natura 2000, riksintressen osv. I kommunens översiktsplan omnämns inte heller området, men väl de värdetrakter för skydd av skog som Filiberg ingår i.

Ärendets handläggning

Filibergs naturvärden uppmärksammades först i och med den inventering av skyddsvärda naturskogar som utfördes nationellt år 2002-2003. Länsstyrelsen utförde en översiktlig inventering år 2008 som ytterligare befäste naturvärdet och påvisade dess innehåll av rödlistade arter.

År 2012 tog markägaren kontakt med Länsstyrelsen och framförde intresse av att skydda området för framtiden. Länsstyrelsen och Naturvårdsverket fann att det fanns goda motiv för ett skydd av området varför avtal om intrång fattades i tre steg under åren 2015-2016 efter att skogen värderats.

Samtidigt som detta skedde hade ett naturvårdsavtal upprättats år 2004 på Oxbergs samfällighets (S:37) mark. Efter att den skog som ligger mellan Lundskogen (Kråkberg S:45) och naturvårdsavtalet avverkningsanmäldes inrättades ett intrångsavtal med Samfälligheten som idag ingår i reservatet.

Förslaget till beslut har remitterats berörda sakägare samt skickats till andra som kan tänkas ha synpunkter på skyddet av området. Följande synpunkter har lämnats:

Mora kommun svarar att de inte har några synpunkter på förslaget. **Skogsstyrelsen** har inget att erinra. **Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)** avstår från yttrande.

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget.

Havs- och Vattenmyndigheten tillstyrker förslaget, men rekommenderar fördjupade inventeringar i syfte att precisera limniska värden i aktuellt vattenområde.

Dalarnas Ornitologiska Förening (DOF) ser mycket positivt på skyddet och tillstyrker i sin helhet de föreslagna föreskrifterna och skötselplanen. Man påpekar dock att föreningens generella inställning är att fågeljakt inte ska tillåtas i våra naturreservat. Skälet till detta är att naturreservaten inom en snar framtid kommer vara öar i ett skogslandskap där gammal skog saknas. "Det logiska är då att låta dessa öar vara både fredade reproduktionsområden och födoområden mera generellt. Det är t.ex. inte rimligt att man under den traditionella toppjakten på tjäder under vintern ska kunna tömma reservaten på fåglarna. Det är bättre att se dem som områden som kan 'försörja' omgivande hårt brukade marker med fåglar. Naturreservatens gamla skogar har mycket stor betydelse för fågellivet."

DOF vill även väcka frågan om att förbud bör övervägas mot användande av drönare samt mot cykling längs den föreslagna leden.

– Länsstyrelsens bedömning är att fågeljakten i området är av så ringa omfattning att den kan fortgå utan att nämnvärd påverkan sker på skogsfågelstammen. Bibehållen fågeljakt har också varit markägarnas önskemål. Vad gäller användande av drönare och cykling längs leden ser inte Länsstyrelsen i dagsläget, eller inom överskådlig framtid, att dessa verksamheter riskerar att utgöra något påtagligt bekymmer vad gäller områdets natur- och friluftslivsvärden.

Styrelsen för Kråkberg S:45 tillstyrker enigt bildandet av reservatet.

Motivering

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, (se 7 kap. 4 § miljöbalken).

Länsstyrelsen gör följande bedömning.

Det föreslagna området har mycket höga naturvärden. Den i hög grad opåverkade skogen med dess innehåll av rödlistade arter knutna till äldre träd eller till död ved, exempelvis de rödlistade och hotade arterna vedsäckmossa och gräddporing, bidrar till skyddsvärdet. Filiberg är även av stor skönhet och säregenhet i form av en hel bergssida med obruten skog, våtmarker och sjöar. Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov tillgodoses i och med områdets avsevärda storlek och behov av undantag från skogsbrukande bäst genom bildande av naturreservat. Beslutet följer de riktlinjer som gäller för Länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar Länsstyrelsen beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturreservatet ska uppnå sitt syfte och områdets naturvärden ska bevaras för framtiden. För de gällande föreskrifterna finns ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose allmänna intressen som sjukvårdstransporter, jakt och friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturreservatet åsidosätts.

Vid avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § i miljöbalken bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Ett permanent skydd av Filiberg medför ett bidrag till uppfyllande av miljömålen Levande skogar, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag samt Ett rikt växt- och djurliv.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Av ovan redovisade skäl anser Länsstyrelsen Dalarna att Filiberg ska avsättas som naturreservat.

Upplysningar

Vissa verksamheter och åtgärder kommer med stöd av föreskrifter som fattas i detta beslut enligt 7 kap 5,6 eller 30 §§ miljöbalken, omfattas av dispens eller tillståndskrav. Länsstyrelsen vill påminna om att vissa verksamheter och åtgärder m.m. utöver aktuella föreskrifter *även* kan omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller av bestämmelser i annan lagstiftning.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog gäller ej inom naturreservatet, i den mån var där sägs strider mot föreskrifterna i naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällan och stormskadad skog ska lämnas orörda. Uppkommer insekts-skador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom naturreservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § i lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 5 (formulär 6).

Detta beslut har fattats av landshövding Ylva Thörn. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sarah Bauer, antikvarie Erika Räf, planhandläggare Jessica Persson, miljöhandläggare Håkan Danielsson, funktionssamordnare Jemt Anna Eriksson och naturskyddshandläggare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

Ylva Thörn

Lennart Bratt

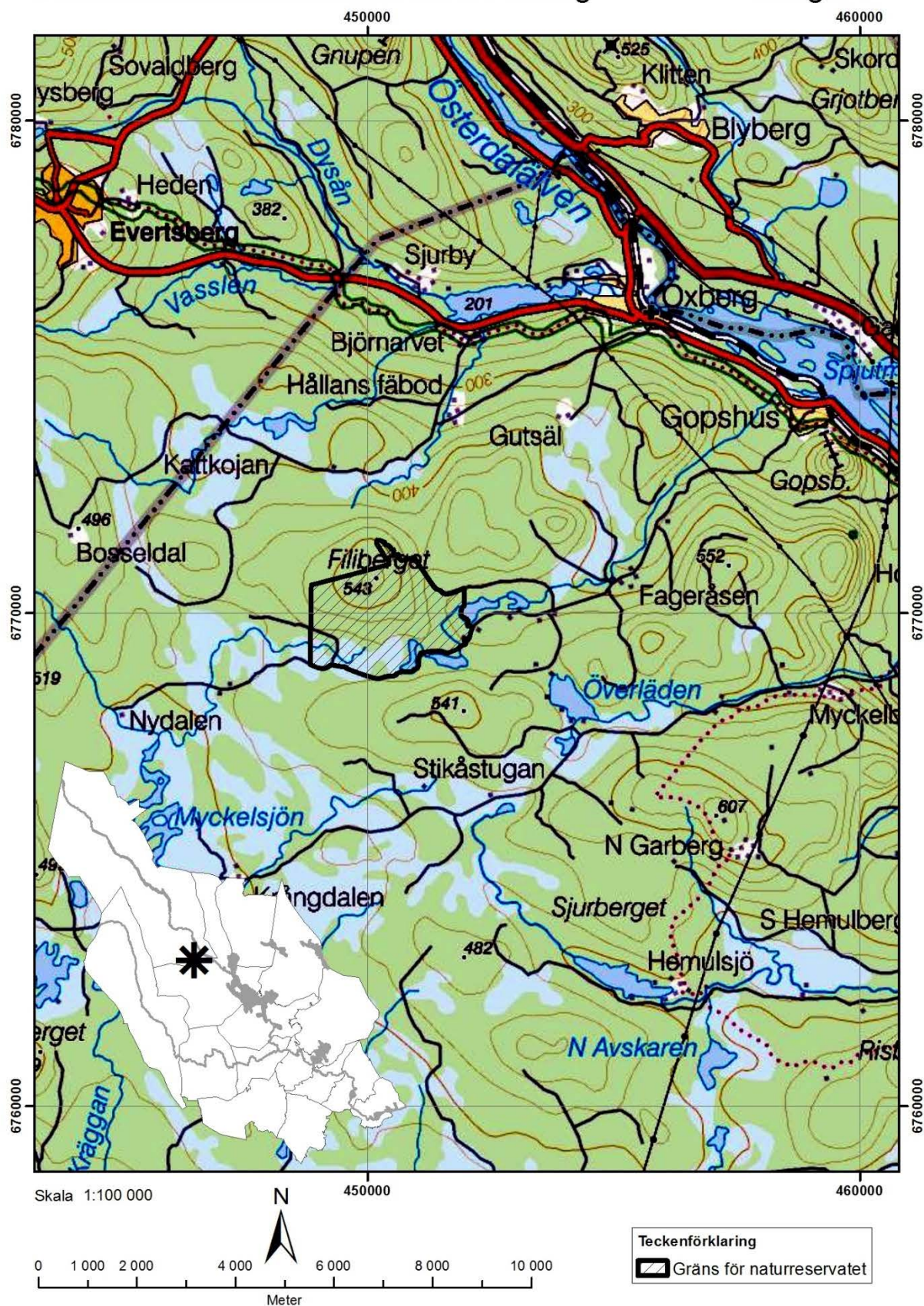
Bilagor:

Bilaga 1	Översiktskarta
Bilaga 2	Beslutskarta
Bilaga 3	Föreskriftskarta (Skötselområden och anläggningar)
Bilaga 4	Skötselplan
Bilaga 5	Överklagningsformulär (markägare och sakägare)

Sändlista: (sändlistan är borttagen i webbversionen)

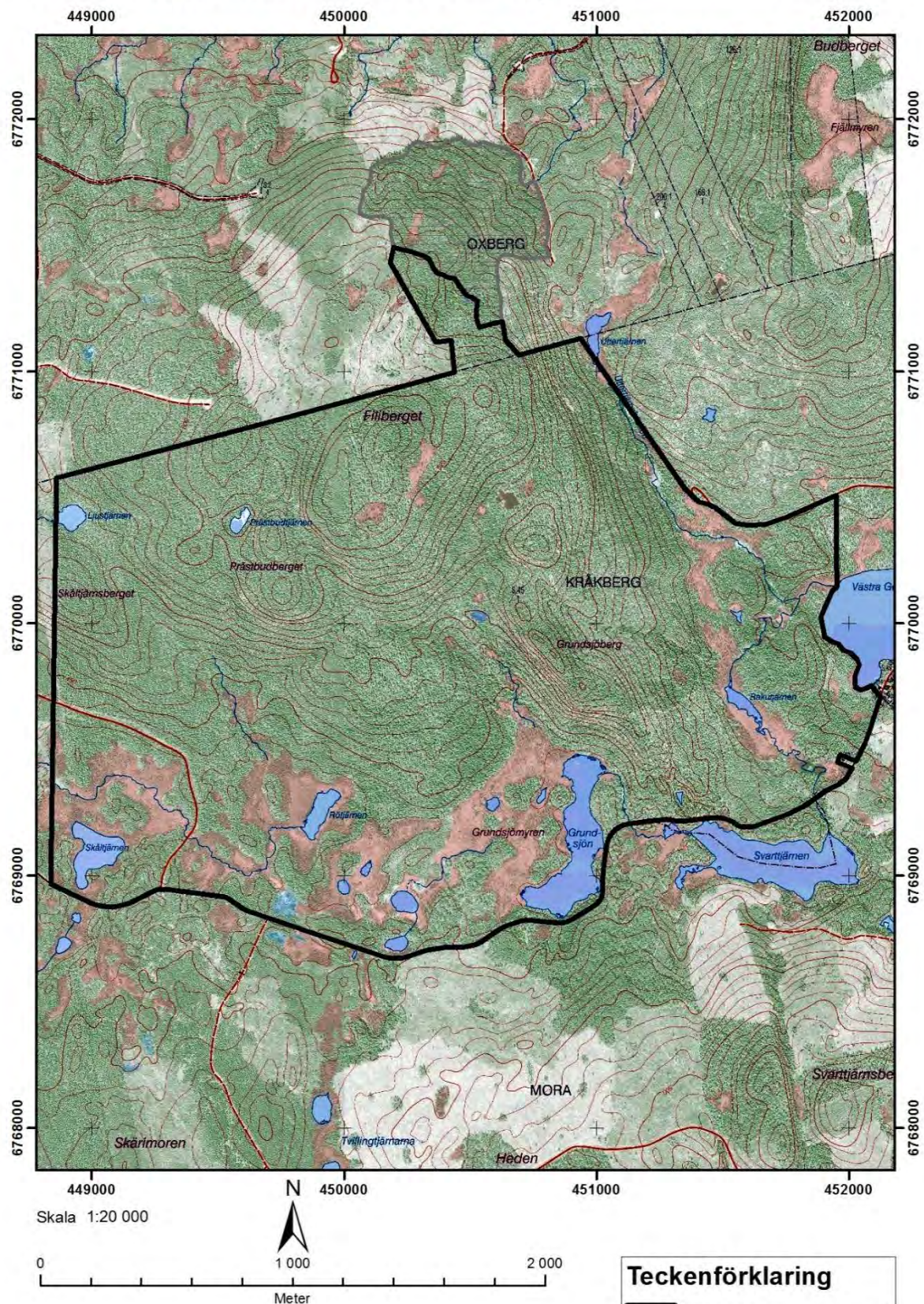
Översiktskarta naturreservatet Filiberg

Bilaga 1

Beslutskarta naturreservatet Filiberg

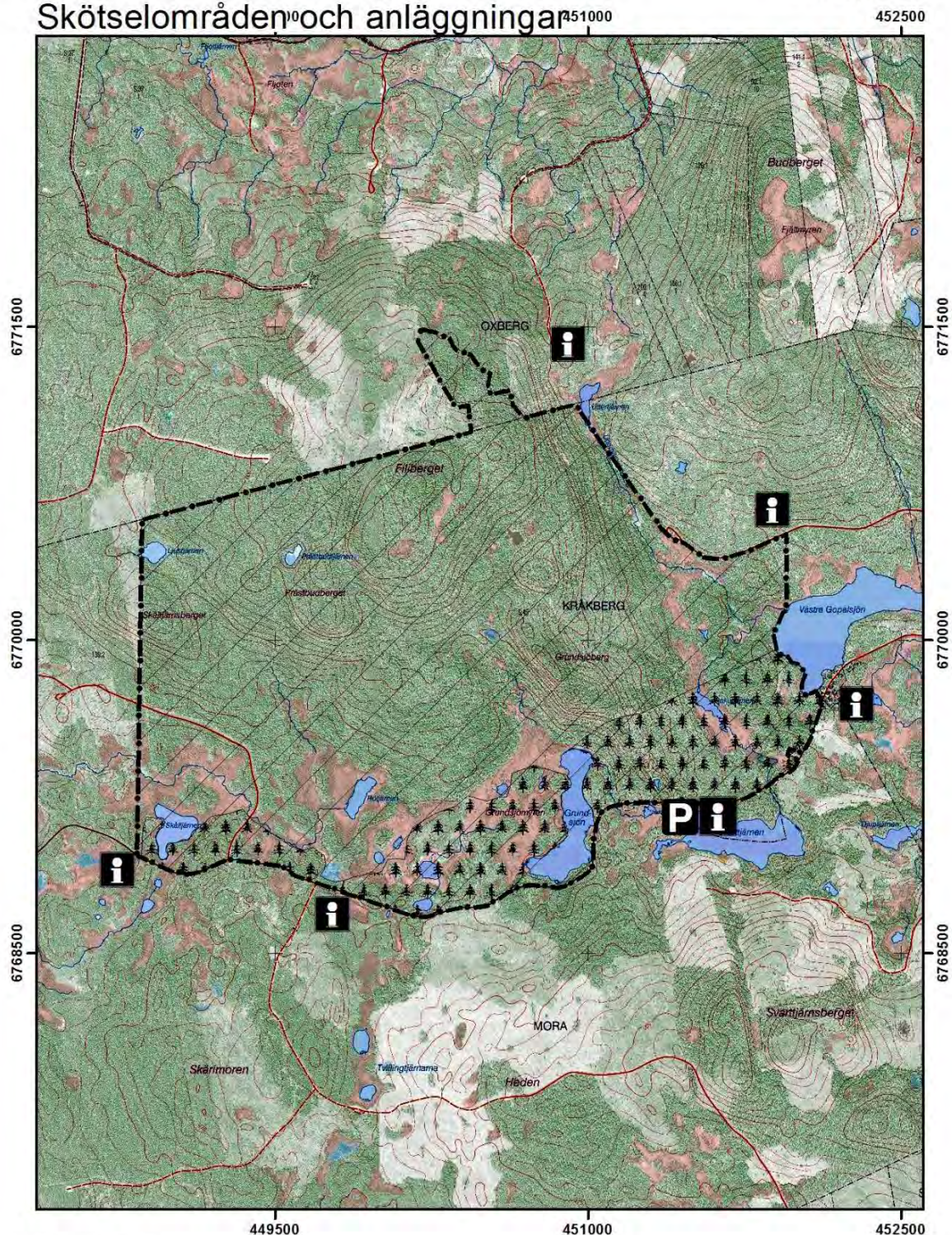
Bilaga 2

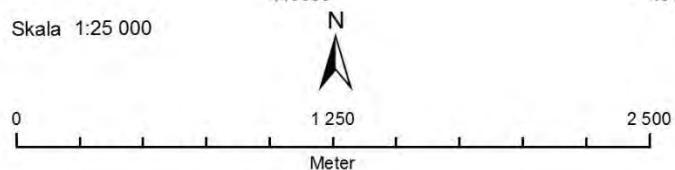
Naturreseptatet Filiberg

Bilaga 3

Skötselområden och anläggningar

Skala 1:25 000

©Länsstyrelsen Dalarna, Bakgrundskarta © Lantmateriet, ärende 106-2004/188 W

Teckenförklaring

- Gräns för naturreseptatet
- Skötsel naturvårdsbränning

Skötselplan för naturreservatet Filiberg

Innehåll

Administrativa data	3
Beskrivning av området	4
Geovetenskap	4
Biologi	5
Kulturhistoria	9
Jakt, fiske och övrigt friluftsliv	10
Tillgänglighet	10
Källförteckning	10
Avvägningar mellan bevarandevärden	12
Syfte med naturreservatet	12
Prioritering mellan bevarandevärden	12
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	12
Skötselområde 1: Äldre skog med fri utveckling	13
Skötselområde 2: Brandpräglad barrskog	13
Skötselområde 3: Sjöar vattendrag och våtmarker	14
Skötselområde 4: Friluftsliv och anläggningar	15
Jakt och fiske	15
Dokumentation och uppföljning	15
Dokumentation	15
Uppföljning	15
Revidering av skötselplanen	16
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	16

Beskrivningsdel

Administrativa data

Namn	Naturreseptatet Filiberg
NVR id	2046854
Natura 2000-beteckning	Området utgör ej Natura 2000
Län	Dalarna
Kommun	Mora
Markslog: (uppdelning enligt Naturvårds- verkets rapport nr 5391)	
Tallskog	234,3 ha
Granskog	118,4 ha
Barrblandskog	101,9 ha
Barrsumpskog	10,3 ha
Lövblandad barrskog	5,1 ha
Triviallövskog inkl. lövsumpskog	0,3 ha
Sumpskogsimpediment	9,5 ha
Övriga skogsimpediment	11,9 ha
Våtmark	61,6 ha
Vatten	17,3 ha
Totalt	581,7 ha
Nyttjanderätter	
Övriga rättigheter	Skogsbilväg
Bebyggelser och anläggningar	Saknas helt
Förvaltare	Länsstyrelsen Dalarna

Beskrivning av området

Geovetenskap

Topografi

Filiberg ligger strax norr och öster om det stora, plana dalasandstensområdet som upptar en stor del av terrängen mellan Öster- och Västerdalälven. Filiberg ligger istället inom terräng som utmärks av stark kupering med toppar som når över 500 meter över havet. Filibergs topp når 543 meter över havsytan.

Hydrologi

Avrinning sker främst österut mot Gopalan via sjöarna Grundsjön, Svarttjärn, Rakutjärn och Gopalsjöarna. Gopalan mynnar i Österdalälven vid Spjutmosjön. De västligaste delarna med Rötjärnen och Skåltjärnen utgör de övre delarna av Kräggans vattensystem som rinner västerut mot Myckelsjön och vidare till Venjanssjön, alltså i Västerdalälvens vattensystem. Kalkning har skett i Grundsjön, men verksamheten har avslutats.

Berggrund och jordarter

Berggrunden utgörs enligt "Berggrundskartan västra delen av Dalarnas län" av "ryolit till tracydacit", vilket på äldre kartblad benämndes som "slirig porfyr". Uppenbarligen är bergarten föga vittringsbenägen och ger upphov till en artfattig flora.

En grov morän täcker området, här och var rejält blockrik och ibland storblockig. Jordtäcket i de övre delarna är ofta tunt. I de lägre belägna delarna har moränen en småkullig ytform och bildar ett så kallat moränbacklandskap. Här finns även ryggformigt orienterade moränformer. På några ställen i öster påträffas blocksänkor.

Här och var i terrängen finns svackor som temporärt fylls med vatten vissa tider på året, så kallade lokar. Ofta finns lövträd, gärna sälg eller asp, runt dessa sänkor. Lokarna ger förutsättning för vissa rödlistade arter bland mossor och lavar att förekomma.

Biologi

Vegetation och flora

Höjdläget med dess högre nederbörd, lägre medeltemperatur och långvarigare snötäcke ger Filiberg en påtagligt nordlig och karg prägel. Skogarna är mestadels talldominerade med fältskikt av lingon och ljung och bottenskikt av skogsmossor och lavar. I kraftigare sydsluttningar är tallskogen av skarp lavtyp. Ett spritt inslag av glasbjörk finns i bestånden. Fuktigare sluttningar eller sänkor och bäckdälder domineras av reslig gran med ett ofta högre inslag av lövträd. Fältskiktet domineras här av blåbär med inslag av örter. Fuktigare skogstyper med vitmossor i bottenskiktet förekommer, men sparsamt. Några lokar, dvs temporärt vattenfyllda terrängsvackor, finns här och var, ofta med en bård av löv med inslag av asp och sälg.

Floran i skogsmarken är torftig, men vid bäckar kan örtinslaget vara betydande med arter som hägg, stenbär, bergslok, vänderot och ormbär.

Nedanförliliberg, där terrängen plötsligt planar ut, vidtar ett våtmarkslandskap med talrika tjärnar omgivna av myrmark och förbundna med bäckar eller åar. Sjöarna präglas av myrvattnet och är djupt mörkfärgade. Myrarna är opåverkade av dikningar och utgörs av tallrismossar, öppna hjortronmossar eller på sina ställen blöta lösbottenkärr.

Liksom i skogsmarken är floran artfattig med endast typiska fattigmyrväxter. Rismossarna karakteriseras av ljung, odon, hjortron, dvärgbjörk och tuvull. Bäckarna hyser ibland mattor med hästsvans och dvärgigelknopp. Enstaka källor förekommer, ofta med vackert purpurroda mossor som utgörs av olika scapania-arter och blodkrokmossa.

Bäverdämd mark i anslutning till Uttertjärnsbäcken får en särpräglad flora där styltstarr särskilt dominerar, gärna i sällskap med exempelvis knagglestarr, repestarr, slidstarr och ängsvädd.

Skogstillstånd

Moderna skogsbruksåtgärder har endast undantagsvis, och då i periferin, påverkat den skog som idag växer på Filiberg. Brandstubbar och kolade lågor vittnar om en påtaglig brandhistorik i skogen, starkare i de sydlänta delarna.

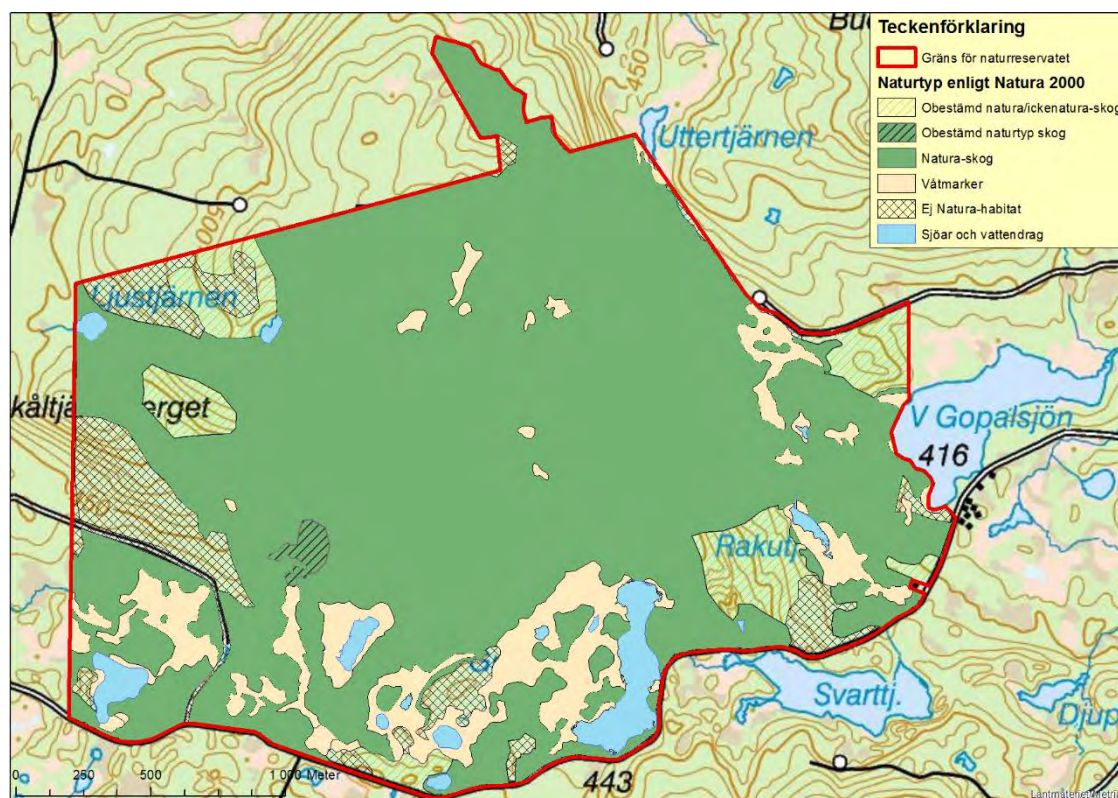
Lövinslaget minner om den tid då området brunnit. Lövet består av aspar i kloner samt inslag av björk och sälg.

Inom hela beståndet har självgallring påbörjats; torrträd och lågor finns spridda överallt. Här finns också ett stort inslag av gamla mossiga lågor av tall. Flera av dessa är lumpade träd från dimensionsavverkningen och plockhuggningen efter skogsbranden. Här har de grova tallågorerna legat i mer än hundra år och har ännu en hård ved som kan hysa allehanda intressanta svamparter. Ställvis finns fler överståndare av tall, oftast där sluttningar är blockrika och branta. Dessa äldre tallar är omkring 200-250 år gamla.

Delar av skogen nära vägen i söder har avverkats i modern tid, dels ca 1985, dels ca 1960. Vid den äldre tidpunkten avverkades även området norr om Svarttjärnen där ännu de gamla frötallarna står kvar, nu drygt 200-åriga. Möjligen har hygget bränts.

Tallstubbe med spår av flera bränder. Virket ovanför brandljudet har därefter tagits tillvara.

Fauna

Faunan har liksom floran en påtagligt nordlig prägel. Björn uppskattar uppenbarligen området, vilket flera iden avspeglar. Vid en spillningsstudie konstaterades att inte mindre än åtta björnindivider håller till i trakten. Bävarespår finns här och var längs vattendragen.

Fågellivet är rikt med en god tjäderstam, olika ugglearter, tretåig hackspett och lavskrika förutom de småfåglar som hör hemma i nordliga barrskogar.

Av fisk påträffas enligt sjöprovsfiskedatabasen sik, gädda och abborre i Västra Gopalsjön. Därmed bör de finnas i sjö- och vattendragssystemet inom reservatet. Flodpärlmussla förekommer nedströms i både Gopalsjön och Kräggan.

Insektslivet är inte undersökt närmare. Spår av mindre mörghorre förekommer rikligt, vilket brukar betraktas som ett gott tecken på att den vedlevande insektsfaunan är rik. På myrarna flyger tallgräsfjäril rikligt.

Värdefulla arter

Tabell över observerade rödlistade arter (och några intressanta fågelarter). Kategorierna är enligt ArtDatabanken 2015: (EN) Starkt hotad, (VU) Sårbar, (NT) Nära hotad, (DD) Kunskapsbrist; samt Regionalt hotad art (RH). (LC = Livskraftig)

Art	Vetenskapligt namn	Kategori
Däggdjur		
Björn	<i>Ursus arctos</i>	NT
Fåglar		
Tjäder	<i>Tetrao urogallus</i>	LC
Tretåig hackspett	<i>Picoides tridactylus</i>	NT
Lavskrika	<i>Perisoreus infaustus</i>	LC
Hökuggla	<i>Surnia ulula</i>	LC
Slaguggla	<i>Strix uralensis</i>	LC
Kungsörn	<i>Aquila chrysaetos</i>	NT
Kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>	VU
Kärlväxter		
Knärot	<i>Goodyera repens</i>	NT
Lavar		
Garnlav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT
Violettgrå tagellav	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT
Mörk kolflarnlav	<i>Carbonicola myrmecina</i>	NT
Blågrå svartspik	<i>Chaenothecopsis fennica</i>	NT
Stiftgelélav	<i>Collema furfuraceum</i>	NT
Vedskivlav	<i>Hertelidea botryosa</i>	NT
Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	NT
Skrovellav	<i>Lobaria scrobiculata</i>	NT
Kortskaftad ärgspik	<i>Microcalicium ahlneri</i>	NT
Vedflamlav	<i>Ramboldia elabens</i>	NT
Mossor		
Vedtrappmossa	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	NT
Vedsäckmossa	<i>Calypogeia suecica</i>	VU
Svampar		
Gräddporing	<i>Cinereomyces lenis</i>	VU
Doftskinn	<i>Cystostereum murrayi</i>	NT
Kötticka	<i>Leptoporus mollis</i>	NT
Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
Gammelgranskål	<i>Pseudographis pinicola</i>	NT

Kulturhistoria

Kråkbergs skogar avgränsades 1850 i samband med storskiftet. Utskogen var då gemensam för byn. Vid åbodelningen 1908-09 fördelades utskogen på byns jordägande bönder, men man ansåg sig inte ha råd att märka upp skiftena. Vid denna tid köptes stora delar av utskogen upp av dels Korsnäs AB dels av Anders Lund. Vid omarronderingen 1995 lades så de nuvarande skiftena ut varvid fastigheten Kråkberg S:45 "Lundskogarnas samfällighetsförening" bildades.

I vilken form dimensionsavverkningen skedde är inte känt, men i och med lättillgängliga flottningsvatten har uppenbarligen omfattningen varit stor.

Rester av en skogshuggarkoja finns i en myrkant. Enstaka kolbottnar påträffas.

Intressant är vidare att områdets äldre historia tycks ha omfattat en tid med finsk kolonisation. Olika spår i trakten tyder på detta. För att hedra minnet efter den epoken har markägaren låtit namnge den märkliga loken nära Filibergets topp som "Tapios äng". Strax intill finns ett flyttblock som går under "Tapios sten". Tapio var den finska jälgarguden.

Fäbodväsendet i området bör huvudsakligen ha utgått från Fageråsen som är en fäbod med mycket gamla anor. Nydalen västerut anlades däremot först på 1880-talet. Bete och slåtter med utgångspunkt från fäbodarna berörde förstås området.

Skogshuggarkojan väster om Grundsjön

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Jakt bedrivs på främst älg. Jakten utövas inom en egen sektion under Kråkbergs Viltvårdsområdesförening.

Fiskevattnen är samfälliga under Mora-Våmhus Fiskevårdsområdesförening.

Annat friluftsliv utövas sparsamt i området.

Tillgänglighet

Filiberg nås enkelt när skogsbilvägarna är farbara. Från Gopshus leder den så kallade Nydalsvägen fram till och förbi området. Norrifrån kan området nås via skogsbilvägar från Oxberg och Björnärvet. I både söder och öster utgör skogsbilvägar gräns för naturreservatet, vilket givetvis gör dessa delar lätt tillgängliga för besökare.

En nybildad vägsamfällighet, Nydalsvägens samfällighetsförening, svarar för skötseln av denna väg med bivägar.

Källförteckning

Artförekomsterna har hämtats från Artportalen och Länsstyrelsens databas över hotade och sällsynta arter.

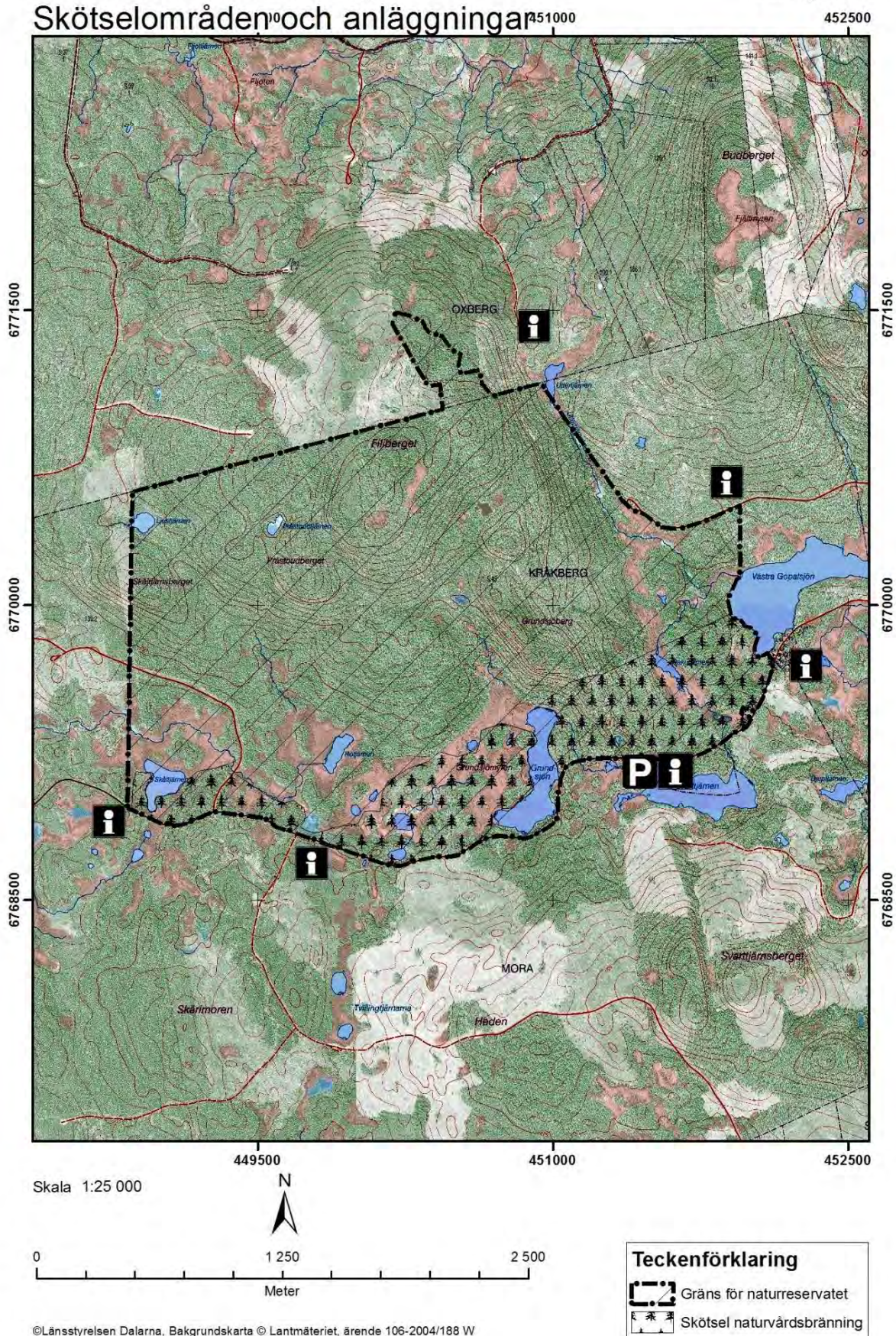
Sveriges Geologiska Undersökning. 2012: Berggrundskartan västra delen av Dalarnas län med beskrivning, K 382.

Sveriges Geologiska Undersökning. 2013: Berggrund 1:250 000 – databas.

Sveriges Geologiska Undersökning. 2013: Jordarter 1:100 000 – databas.

Muntliga uppgifter om områdets kultur- och skogshistoria har lämnats av Lars Morén, Mora.

Naturreseptatet Filiberg
Skötselområden¹⁰ och anläggningar⁴⁵¹⁰⁰⁰

Plandel

Avvägningar mellan bevarandevärden

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets brandpräglade naturskogar och andra ingående naturmiljöer samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose behovet av stora, opåverkade områden för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses genom:

- Att skogsmark, myr, sjöar och vattendrag med dess flora och fauna utvecklas fritt.
- De delar av skogsmarken som är särskilt präglade av brand sköts genom naturvårdsbränning i lämpliga intervall.
- Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya leder och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i tre skötselområden:

1. Äldre skog med fri utveckling
2. Brandpräglad tallskog och yngre skogar med restaureringsinriktning
3. Sjöar, vattendrag och våtmarker
4. Friluftsliv och anläggningar

Skötselområde 1: Äldre skog med fri utveckling

Beskrivning

Skötselområdet omfattar äldre barrblandskog med lövinslag. Skogen varierar mycket beroende på markbeskaffenhet, väderstreck och grad av mänsklig påverkan. Brand har förekommit i varierande utsträckning och utgör ännu en påtaglig faktor för skogens karaktär. Skötselområdets avgränsning är gjord med tanke på svårigheten att idka naturvårdsbränning i sluttningarnas sammanhängande skogshav. Stora insatser skulle krävas för en säker bränningsinsats, vilket med tanke på områdets låga grad av mänsklig påverkan skulle upplevas som negativt.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig skog med en variation i trädslag. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning och/eller insektsangrepp, kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens utveckling. Arealen äldre skog i fri utveckling ska vara 406 hektar.

Skötselåtgärder

Fri utveckling.

Skötselområde 2: Brandpräglad tallskog och yngre skogar med restaureringsinriktning

Beskrivning

De sydvända sluttningarna är särskilt påtagligt brandpåverkade, men också praktiskt svåra att sköta genom naturvårdsbränning. Våtmarksområdet nedanför berget med dess myrholmar utgör däremot ett närmast idealiskt bränningsområde med god tillgänglighet från väg, god tillgång på vatten, många naturliga brandgränser och ett stort behov av restaurering av yngre naturvårdsmässigt triviala bestånd. Denna del har därför fått utgöra skötselområdet.

Bevarandemål

Områdets struktur och sammansättning är tydligt påverkat av brand och branden har en roll i områdets utveckling. Områdets gammeltallar gynnas och får möjlighet att fortleva och bli mycket gamla. I perioder efter brand/bränning är området öppet och präglad av betydande mängder död ved och typiska arter som etablerar sig efter branden. I senare stadier är området mer slutet. Arealen brandpräglad skog ska vara 86 ha.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

Naturvårdsbränning med en bränningsinriktning som strävar efter att åstadkomma en föryngring av tallbeståndet, skapa brandljud i klenare tallar samt i stort sett låta de gamla tallarna överleva branden.

Löpande skötsel

Återkommande bränning med intervall som är naturliga för trakten, dvs i storleksordningen vart 50:e år.

Rester från dimensionsavverkningen. Av någon anledning fann man inte stammen värd att ta till vara.

Skötselområde 3: Sjöar vattendrag och våtmarker

Beskrivning

Områdets sjöar, bäckar, åar och våtmarker är till synes helt opåverkade av mänsklig hand. Flottning har som närmast bedrivits på Kräggan och Hemulån, medan däremot Gopalån tycks ha varit mindre lämpad för ändamålet. Grundsjön har tidigare kalkats, men detta sker inte längre.

Bevarandemål

Opåverkade sjöar, vattendrag och våtmarker i naturlig utveckling. Arealen sjöar, vattendrag och våtmarker ska vara 79 hektar.

Skötselåtgärder

Fri utveckling.

Skötselområde 4: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Området saknar helt anläggningar för friluftslivet. Goda parkeringsmöjligheter finns längs skogsbilvägarna.

Bevarandemål

Parkeringsmöjlighet vid anvisad parkering samt en uppmärkt led från denna finns iordningställd. Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där finns på informationstavlor i anslutning till området och via länsstyrelsens hemsida.

Skötselåtgärder

Initialåtgärder

En enkel parkeringsplats med rastbord iordningställs vid Svarttjärnen strax utanför reservatsgränsen efter avtal med markägaren. Från parkeringen leder en uppmärkt vandringsled genom området vars sträckning följer förslag som utarbetas av förvaltaren och markägaren gemensamt. En ca fem kilometer lång slinga som visar Filibergsområdets olika skepnader bör eftersträvas. Anläggandet ska ske diskret så att stigen inte inkräktar på upplevelsen av orörd vildmark.

Löpande skötsel

Underhåll av anläggningar, skyltar och uppmärkning.

Jakt och fiske

Jaktens utövande inskränks marginellt i föreskrifterna.

Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning

Bevarandemål

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljningen genomförs av Länsstyrelsen. Uppföljning kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus.

Restaureringsåtgärder

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, i samverkan med funktionen för områdesskydd vid länsstyrelsen.

Övriga skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att följa upp genomförda skötselåtgärder.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Åtgärd	Prioritet	Mål med åtgärden	När	Var	Frekvens
Uppmärkning av reservatsgräns	1	Synliggöra reservatsgräns	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Framtagande av samt uppsättning och underhåll av informationsskyltar	1	Ökad tillgänglighet	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Information i länsdelsfolder och på webbplats	2	Ökad tillgänglighet	Inom 1-5 år		Engångsåtgärd, ajourhålls vid behov
Naturvårdsbränning	2	Stärka brandvärden samt restaurera skogar med låga naturvärden	Inom 20 år	Skötselområde 2	Återkommande
Iordningställande av p-plats samt uppställande av rastbord	2	Ökad tillgänglighet	Inom 2 år (Inför invigning)	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Anläggande av vandringsled	2	Ökad tillgänglighet	Inom 2 år (Inför invigning)	Efter utsyn av förvaltaren och markägaren	Engångsåtgärd, underhåll vid behov